

01 GYVENAMASIS NAMAS

Daukanto g. 14
Leonas Ritas 1928

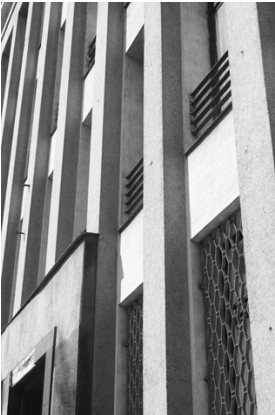
Pagrindinio fasado formos artimos vadinamajam Šiaurės modernizmui, taip pat turi art deco bruožų. Kompozicija triašė, vertikalių skaidymą pabrėžia sujungti į juostas siauri langai. Faktūriniai ornamentai – zigzagų, rombių, spindulių formų. Pagrindinis akcentas – reljefinė kaukė, apsupta spindulių. Įėjimą išryškina trapecinis portalas. Butai erdvūs ir komfortabiliūs. Suprojektuotas dvi laiptinės – pagrindinė ir ūkinė. Praeityje veikė liftas.

05 APSKRITIES SAVIVALDYBĖ

Vytauto pr. 91 / Laisvės al. 14
Vytautas Landsbergis - Žemkalnis 1933

Pastate buvo Apskritis savivaldybė ir Valstybės saugumo departamentas, taigi monumentalį ir griežtų formų architektūrą gerai atitiko pastato paskirtį. Planas kampinis, koridorinis, sudarytas iš dviejų panašaus dydžio korpusų. Abu gatvių fasadai simetriški, dominuoja centriniai tūriai, suskaidyti tankiu ritmu vertikaliai. Žemesnėse šoninėse ir kampinėje dalyse įvestas horizontalus tarpaukščių dalijimas. Sovietų okupacijos laikais pastate buvo KGB.

09 KTU II RŪMAI (BUV. VALSTYBĖS SPAUSTUVĖS RŪMAI)

K. Donelaičio g. 20/Gedimino g. 50
Genrikas Fišeris 1923-1925

Pirmasis nepriklausomybės laikais pastatytas stambus valstybinis objektas ir pirmasis pastatas, kuriam projektuoti paskelbtas tarptautinis konkursas (1923 m.), kurį laimėjo užsienio architektas. Naujoji spaustuvė buvo didžiausia ir moderniausia Lietuvoje. Architektūra – santūraus ankstyvojo modernizmo pavyzdys. Griežtą ir sausą išraišką formuoja stačiakampių tūrių ir aiškių geometrinių elementų kompozicija. 1929 m. pastatas perduotas Lietuvos universitetui.

13 PRIVATI KLINIKA

V.Putvinskio g. 62
Leonas Ritas (?) 1932

Vienas iš daugelio Kauno Naujamiesčio pastatų, išsaugojęs modernizmo ir funkcionalizmo architektūrinių elementų. Buvusi A. Gylio privati neurologijos klinika. Per beveik aštuoniasdešimt metų medicinos įstaigos interjeras nebuvo visiškai sunaikintas ir alsuoja tarpukariu. Kai kurie buvę kabinetai turi dvi duris, tarp kurių paliktas beveik pusės metro pločio tarpas – tai garso izoliacija. Greta laiptinės tebeveikia šveicariškas, medžiu dekoruotas liftas „Schindler“.

17 GYVENAMASIS NAMAS

L. Sapiegos g. 4
Leiba Zimanas, Isaokas Trakmanas 1936

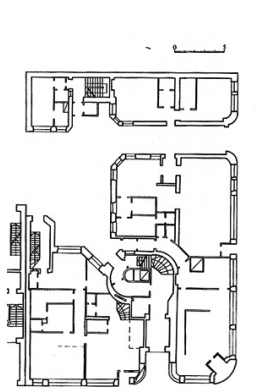
Beveik kvadratinio simetrinio plano namas su dviem butais kiekviename aukšte. Kompozicija sukurta kontrasto principu: baltas kubas su nedideliais langais ir ryškus asimetrinis akcentas – tamsiu tinku nutinkuotas ir gulšiomis rievėmis suraižytas namo kampas. Tai paprastumo ir gero skonio jungties rezultatas.

02 ADMINISTRACINIS PASTATAS “PIENOCENTRAS”

Laisvės al. 55
Vytautas Landsbergis - Žemkalnis 1934

Buvęs daigafunkcis pastatas su parduotuvėmis pirmajame aukšte, „Pienocentro“ bendrovės įstaigomis antrajame ir trečiajame, ir butais viršutiniuose aukštuose. Sudėtingos, laužytos konfigūracijos planas. Eksterjero įvaizdį formuoja apibendrintas tūris, subalansuotas ritmas ir proporcijos, vertikalių ir horizontalių pusiausvyra. 1937 m. pasaulinėje parodoje Paryžiuje „Pienocentro“ architektūra įvertinta bronzos medaliu.

06 ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

K. Donelaičio g. 2
Karolis Reisonas 1932

Rūmai sukomponuoti įvertinant urbanistinę situaciją – K. Donelaičio ir Parodos gatvių plastišką sankryžą: kampas užapvalintas, o kraštinė, orientuota į Parodų kalną (Mažąjį Ažuolyną), laiptuotai nutolsta į kalnės link. Ramaus plokštuminio K. Donelaičio g. fasado akcentas – giluminis portalas su įtrauktais paradiniais laiptais. Santūrus dekoratyvinės plastikos (grūdų varpos formos) elementai atspindi pastato paskirtį

10 FUNIKULIERIUS

Aušros g. 6
Vokiečių firma “Curt Rudolph” 1931

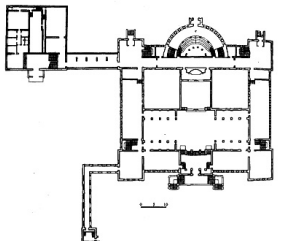
Pagrindinis funikulieriaus pastatymo tikslas buvo pagerinti susisiekimą tarp Žaliakalnio ir Centro nutiesiant siaurąjį geležinkelį. Funikulieriaus kelio ilgis yra 142 m, kelionės ilgis – 1,5 min. Kalva važiuoja lyno tempiami du vagonai, kurie dabar restauruoti taip, kaip atrodė tarpukariu: geltonos spalvos išorė, vidus iškaltas ažuolu, mediniai suoliukai. Kauno funikulieriai priskiriami prie seniausiai pasaulyje egzistuojančių tokių transporto priemonių. Jie yra įtraukti į kultūros paminklų registrą ir paskelbti technikos paminklais.

14 VYTAUTO DIDŽIOJO MUZIEJUS,

Vienybės a.
Vladimiras Dubeneckis, Karolis Reisonas, Kazimieras Kriščiūnaitis 1934, 1936

Vienas reikšmingiausių tarpukario laikotarpio pastatų Lietuvoje. Rūmai pastatyti dviems muziejams – Karo ir Kultūros. Architektūroje darniai sąveikauja modernizmas ir klasikinės tradicijos. Į beveik kvadratinio plano pastatą įterpti du vidaus kiemeliai. Šone – asimetriškai arkada prijungtas varpų bokštas. Eksterjeras pasižymi aklinių ir suskaidytų plokštumų subalansuotomis proporcijomis. Muziejų pagrindiniai fasadai spėsti skirtingai, estetinėmis priemonėmis perteikiant jų paskirtį. Priešais Karo muziejų yra sodelis, gausus memorialinių ir simbolinių paminklų.

18 TAUPOMOSIOS KASOS (DAB. Miesto SAVIVALDYBĖ)

Laisvės al. 96 / L. Sapiegos g. 2
Arnas Funkas, Adolfas Lukošaitis, Bronius Elsbergas 1940

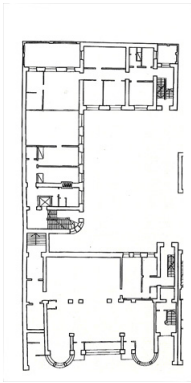
Pastatas pusiau uždaro plano, pagrindiniu korpusu atgręžtas į Laisvės alėją, priešais pagrindinį įėjimą yra taisyklingai suplanuotas skverelis. Kiemo pusėje prijungta salė, dengta stiklinėmis lubomis. Fasadų estetika apibendrta, lakoniška. Faktūrą sudaro sudvejintos briaunos – „piliastrai“. Rūmai yra funkcionalistinės architektūros pavyzdys.

03 “PAŽANGOS” BENDROVĖ

Laisvės al. 53
Feliksas Vizbaras 1934

Rūmuose veikė įvairios Tautininkų sąjungos įstaigos, leidyklos ir redakcijos. Pastato papildomi korpusai išdėstyti kieme. Laisvės al. fasadas daugiaplanis, patraukia šviesos ir šešėlių žaismu. Jo geometriškumą pagyvina laiptuotas ažūrinis frontonas, trikampių balkonų, profiliuotų briaunelių zigzagų ornamentika, susijusi su liaudies architektūros dekoru tradicijomis, bet interpretuota art deco maniera.

07 PREKYBOS, PRAMONĖS IR AMATŲ RŪMAI

K. Donelaičio g. 8
Vytautas Landsbergis - Žemkalnis 1938

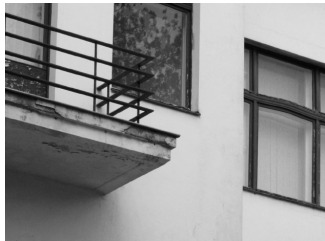
Modernus pastatas, persmelktas klasikinių tradicijų. Aiškus ir racionalus planas – kampinis su koridorinėmis jungtimis. Vyrauja raiški, rami ir solidi architektūra. Pagrindinį įėjimą žymi stambus granito riedulys, fasadas simetriškas, detaliuotas tarplangių piliastrais, kraštai akcentuoti emblemiais reljefais (skulpt. Bronius Pundzius). Ilgasis Lydos g. fasadas neutralus, vienuodų langų vienodas ritmas. Interjere pritaikyti tautodailės motyvai, nemažai taikomosios dailės kūrinių. Pastatas yra vykęs architektūros ir dailės sintezės pavyzdys.

11 VATIKANO DIPLOMATINĖ ATSTOVYBĖ

V. Putvinskio g. 56
Vytautas Landsbergis - Žemkalnis 1931

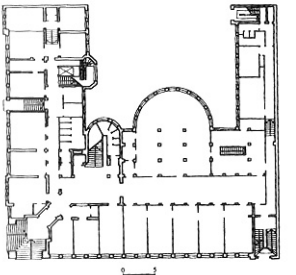
Vila laisvai stovi prestižinėje, daugiausia 3-4 dešimtmečiais gyvenamaisiais namais suformuotoje miesto gatvėje, nelygaus reljefo sklype. Tiek architektūriiniu, tiek urbanistiniu sprendimu namas išsiskiria iš linijinio, gana uždaro gatvės apstatymo. Pirmo aukšto patalpos viena nuo kitos atskirtos pertvaromis, kurias atitraukus atsirasdavo bendra erdvė iškilimams; antrajame aukšte – miegamieji, kabinetai ir koplyčia. Erdvės jungė centrinis holas su laiptais. Eksterjere planas atspindi laisvą, asimetrišką tūrių kompoziciją – tai buvo naujas žingsnis Lietuvos architektūroje.

15 ŽEMĖS BANKAS

K. Donelaičio g. 73
Karolis Reisonas 1935

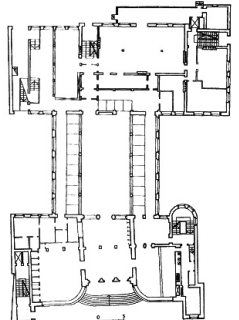
Būdingos 4 deš. administracinių pastatų architektūros pavyzdys. Monumentalus statiškas tūris, fasade – smulkus vienodas vertikalių elementų – menčių, langų – ritmas. Parapeto juostoje išdėstytos skulptūrinės plastinės detalės – stilizuotos rozetės ir herbiniai skydai. Ryškus architektūrinis akcentas – kampinis įgilintas įėjimas su atvirais laiptais. Pusiau uždaro plano, susideda iš trijų korpusų su koridoriniais išplanavimais. Vidinio kiemo pusėje dominuoja pusapvalės salės tūris.

19 CENTRINIS PAŠTAS

Laisvės al. 102
Feliksas Vizbaras 1931

Pastatas yra vienas sėkmingiausių tautiškojo modernizmo pavyzdžių Lietuvoje. Planas, kurtas liaudiško gyvenamojo namo pavyzdžiu, yra sujungtas iš trijų dalių, vidurinėje yra operacijų salė. Pagrindinis fasadas plastiškas ir raiškus, simetriškai centiškos erdvinės kompozicijos. Stačiakampiai „bokšteliai“ kontrastingai paryškina aptakias formas. Apdailai naudotos tik vietinės medžiagos, detalų ornamentais bei faktūra imituojami liaudiški medžio drožiniai. Salės interjeras taip pat prisodrintas tautišku motyvu.

04 KARININKŲ RAMOVĖ

A Mickevičiaus g. 19
Stasys Kudokas 1937

Karininkų Ramovės tarptautinį konkursą 1931 m. laimėjo estų architektai Lohk ir Johanson. Rūmų architektūra sumodeliuota modernizuoto Renesanso principu. Horizontalus skaidymas pabrėžtas į viršų smulkejančiais, tarpniuose vienodais elementais. Rūmuose daug monumentaliosios ir taikomosios dailės pavyzdžių. Fasadą vainikuoja granitinė „Trijų milžinų“ skulptūra (B. Pundzius). Išskirtiniai interjerai. Neogotikinė „Vytauto menė“ atspindi didvyriškos praeities nostalgiją. „Lietuviškoji seklyčia“ – ryškiausias tautinio stiliaus interjero pavyzdys Lietuvoje.

08 GYVENAMASIS NAMAS

K. Donelaičio g. 19
Arnas Funkas 1933

Modernių formų kotedžas, pasižymintis originalia kompozicija. Planas artimas kvadratu, papildytas keliomis ovaliomis iškyšomis. Pirmame aukšte yra du butai, antrame – vienas. Eksterjerui elegancijos suteikia platus erkeris su dideliais kontrastingų apskritų formų langais. Tūrį taip pat palengvina kampiniai langai.

12 K. ŠKĖMOS GYVENAMASIS NAMAS

V. Putvinskio g. 60
Bronius Elsbergas 1933

Namas priklausė K. Škėmai. Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu keli butai buvo išnuomoti Švedijos bei Čekoslovakijos pasiuntinyboms. Penkiaaukščio pastato planas – laužytos konfigūracijos, iš dviejų dalių: platesnė – prie gatvės ir siauresnė – kieme. Kiekviename aukšte buvo po vieną didelį butą. Gatvės fasade dominuoja kraštinis keturaukštis erkeris, kurio suapvalintas kampas yra suskaidytas langais.

16 LIETUVOS LLOYDAS

L. Sapiegos g. 10
Arnas Funkas 1937

Autentiškas tūris yra pietinė (dešiniąją) dabartinio pastato dalis, šiaurinė – veidrodinis autentiškojo atspindys – pastatyta sovietmečiu. Architektūrinis sprendinys itin lakoniškas: kubo formos tūris ir vienoda vertikalių ritmika. Siaurų menčių motyvas būdingas Kauno administraciniais pastatams.

20 KINO TEATRAS “ROMUVA”

Laisvės al. 54
Nikolajus Mačiulskis 1940

Specifinės architektūros formos deklaruoja pastato paskirtį. „Romuva“ simbolizuoja įstiklintas daugiakampis bokštelis, kylantis kampe iš ovalo formos prieangio. Didžiulė apreminta plokštuma primena kino teatrą. Ovalios formos salė ir kesoninės lubos skirtos akustikai gerinti. Kino teatras atitrauktas į sklypo gilumą, suformuojant nedidelę viešąją erdvę.

1920 10 09 Lenkijai okupavus Vilniaus kraštą, Lietuva prarado europietišką senos architektūros miestą ir privalėjo greitai sukurti nors laikiną sostinę Kauną. Nors trečiajame dešimtmetyje Lietuvoje trūko įvairiausių patalpų, dėl silpnos krašto ekonominės būklės ir atsilikusios statybinių medžiagų pramonės architektūros raidos procesas buvo lėtas. Daugiausia statybų vyko Kaune, todėl šio miesto architektūroje atsispindi visi tarpukario Lietuvos architektūros pasiekimai ir problemos. Įvairias Rusijos ir Europos aukštąsias mokyklas baigę architektai ir inžinieriai formavo tarpukario Lietuvos architektūrą. Lietuvoje jų laukė aiškus socialinis užskymas: kurti savitą lietuvišką architektūrą. Nepriklausomybės dešimtmetį pasireiškė eklektikos ir istorizmo dominavimas Lietuvos architektūroje. Savitą vietą Lietuvos XXa. architektūroje užima ir V.Dubeneckio projektuoti pastatai (pirmas modernio estetikos pastatas Lietuvoje - Vytauto Didžiojo muziejus). Jo kūrybinius principus - idėjų semtis iš liaudies meno, tačiau ne kopijuoti tautinius motyvus, o kūrybiškai juos transformuojant kurti naują meninę kokybę - taip pat rėmė architektai F.Vizabaras bei S.Kudokas (Kauno ceninio pašto rūmai, Karininkų ramovė). Kartu su valstybingumo įtvirtinimu trečiojo - ketvirtjo dešimtmečių sandūroje atsirado troškimas įteisinti save Europoje jai priimtomis meninėmis priemonėmis. Tautinio modernio stiliстика buvo įjungta į Lietuvos architektūros tradicijas, suformavusi savitą ir originalią architektūrą.

parengta pagal knygą "Lietuvos modernio pastatai", sudarytoja Morta Baužienė
Daugiau informacijos apie šią ir kitas ekskursijas: www.archfondas.lt/ekskursijos

Aistė Galaunytė Austė Cijūnelytė Austė Kuliešūtė Dovilė Krikščiūnaitė Jolita Kančienė Linas Ulickas
Magdalena Mozuraitytė Miglė Nainytė Vaidas Petruelis

www.archfondas.lt

arch@archfondas.lt

B
MARŠRUTAS

gidas
Jolita Kančienė

Leidiny s platinamas nemokamai

REKOMENDUOJA SKAITYTI:
LIETUVOS MODERNO PASTATAI, "Savastis", Vilnius 1998

